

УДК 796.011.3. – 057.875:7.07

Ольга СИДОРЕНКО,
викладач кафедри здоров'я людини
та фізичної реабілітації
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Інна ПАВЛЕНКО,
здобувач кафедри педагогіки Переяслав-Хмельницького
державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди

Віктор АЗАРЕНКОВ,
старший викладач кафедри теорії
та методики спорту
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ

У статті розглядається проблема низької мотивації студентів факультету мистецтв до занять із фізичного виховання. Визначені провідні чинники, що впливають на посилення інтересу до цих занять; проаналізовані основні форми занять із фізичного виховання; виявлені мотиви, що впливають на посилення інтересу до фізичного виховання.

Ключові слова: мотивація, студенти, фізичне виховання.

В статье рассматривается проблема низкой мотивации студентов факультета искусств к занятиям по физическому воспитанию. Определены ведущие факторы, которые влияют на увеличение интереса к этим занятиям; сделан анализ основных форм занятий по физическому воспитанию; определены мотивы, которые влияют на усиление интереса к физическому воспитанию.

Ключевые слова: мотивация, студенты, физическое воспитание.

In this article the problem of low motivation to the physical education of the students who study at the Faculty of Arts has been disclosed. The main factors that influence the growing interest to the physical has been defined. The analysis of the main forms of the physical education has been made. The motives that influence the growing interest of the students to the physical education has been discovered.

Key words: motivation, students, physical education.

Постановка проблеми. Не дивлячись на те, що сьогодні у вищих навчальних закладах все більше уваги приділяється фізичній культурі, фахівці вбачають у студентів низький рівень інтересу та відсутність потреби до занять

фізичною культурою і спортом [3, с. 139]. Зокрема це стосується студентів педагогічних вищих навчальних закладів. В умовах психоемоційного напруження процесу навчання, упровадження комп'ютерних технологій у повсякденний побут, зниження рухової активності фізичне виховання, що створює необхідні передумови здорового способу життя, традиційно й обґрунтовано вважається провідним чинником зміцнення здоров'я та підготовки студентської молоді до активної та продуктивної професійно-педагогічної діяльності. Фізичне виховання, яке є підсистемою цілісного навчального процесу, зорієнтоване на виконання соціального завдання суспільства з підготовки висококваліфікованого фахівця, здатного до організації здоров'язберігаючої освіти, що базується на паритетному співвідношенні освіченості та здоров'я, й основною задачею якої є збереження і зміцнення здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Створення необхідних умов для виникнення інтересу до занять фізичною культурою, а також збереження бажання студентів постійно удосконалювати свої фізичні якості протягом тривалого часу є однією з проблем сучасного фізкультурного руху. Слід зазначити, що формування мотивацій до занять фізичною культурою можливе лише за умови підвищення освіченості студентів у практичних питаннях застосування різних засобів і методів підтримки здоров'я, досягнення розуміння, що фізична культура є складовою частиною загальної культури сучасного фахівця. Саме тому для досягнення оптимального рівня професійної готовності, яка включає в себе набуття студентами спеціальних знань, умінь та навичок фізкультурно-оздоровчої діяльності, необхідно підвищувати у них інтерес до фізичної культури та формувати позитивні мотивації до фізичної активності і здорового способу життя [4, с.193].

Проблема формування мотивації до занять фізичною культурою на факультеті мистецтв є особливо актуальною, адже навчання на цьому факультеті у педагогічному ВНЗ має свої особливості, що пояснюються його специфікою. Більшість свого академічного і вільного часу студенти присвячують спеціальним предметам з музики, співу, живопису і неохоче займаються на свіжому повітрі (особливо в осінньо-зимовий період навчання), адже бояться отримати різні ушкодження, несумісні з їхньою професійною навчальною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури у галузі педагогіки та фізичної культури дозволяє виділити ряд науковців, на результати досліджень яких ми спираємося у роботі. Зокрема проблему формування паритету освіченості та здоров'я досліджували С. Серіков, М. Коржова, Є. Пічугіна; питання фізичного виховання студентської молоді розглядали О. Дубогай, В. Завадський, Р. Раєвський, В. Кутасова, В. Короп, Ю. Холодов, Р. Чудна; формування здоров'язберігаючих ціннісних орієнтацій – Є. Башмакова, М. Бобринський, С. Закопайло; розвиток мотивації до здорового способу життя – В. Бобрицька, І. Бойченко, Д. Вікторов, Г. Власюк, О. Дубогай, В. Оржеховська, І. Петренко, С. Свириденко, А. Скоробагатий, А. Сологуб; формування позитивного ставлення до занять фізичною культурою – Л. Волков,

О. Дубогай, О. Смакула, М. Солопчук, Є. Столітенко, Б. Шиян; причини безвідповідального відношення молоді до свого здоров'я – І. Литвиненко; інформаційні фактори, які впливають на формування мотивації – К. Кардяліс, П. Виноградов, Р. Головкова, І. Зінберг, Г. Безверхня; формування мотивації до зміцнення здоров'я засобами фізичного виховання – Т. Круцевич та ін.

Названі автори по-різному розглядали проблему мотивації до занять фізичною культурою. Так, Л. Іванова стверджує, що оптимізація фізкультурно-спортивної роботи у ВНЗ у сучасних умовах повинна базуватися на активізації оздоровчого напрямку фізичного виховання студентів. Автор описала і потенційні переваги оздоровчих занять для досягнення міцного здоров'я та хорошої фізичної форми [1, с.187].

Є. Єгоричева звертає увагу на те, що місце практичних занять фізичними вправами в системі цінностей здорового способу життя залишається невизначеним, недостатньо обґрунтовані зміст, форми та методи формування позитивних мотивацій до фізичної активності [2, с.601].

Розглядаючи здоровий спосіб життя як пріоритетну цінність виховання сучасних дітей та молоді, Ю. Куртова наголошувала на тому, що діяльнісною основою здоров'язбереження в рамках фізичного виховання у ВНЗ слід визнавати фізкультурно-оздоровчу діяльність студентів, а процес формування мотивацій здоров'язбереження повинен бути сукупністю послідовних і взаємопов'язаних стадій, де основними компонентами є цінності фізкультурно-оздоровчої діяльності (усвідомлене здоров'язбереження – регулярна фізична активність) [5, с.168].

Результати досліджень М. Віленського, А. Внукова, І. Каплана, П.Щербакова та інших вчених довели, що формування у молоді потреби у фізичному вдосконаленні є актуальним і повинне бути пріоритетним напрямком всієї фізкультурної діяльності.

Однак ми вважаємо, що проблему підвищення ефективності фізичного виховання студентів не можна вважати достатньо вирішеною, оскільки особливості навчання на факультеті мистецтв не досліджені. Специфіка цього факультету робить особливо актуальним завданням формування у студентів ціннісного ставлення до фізичної культури, успішне вирішення якого можливе лише за умови сформованої позитивної мотивації студентів до фізичного самовдосконалення засобами фізичної культури.

Метою нашої статті є визначення рівня сформованості мотивацій до занять фізичною культурою студентів факультету мистецтв. Для її досягнення були поставлені наступні завдання: 1) теоретичне дослідження актуальності проблеми формування мотивації до занять фізичним вихованням студентів ВНЗ; 2) розробка опитувальника та аналіз результатів анкетування, наукове обґрунтування та надання рекомендацій, спрямованих на підвищення мотивації студентів факультету мистецтв до занять фізичною культурою, які сприятимуть їх розвитку і зміцненню фізичного та психічного здоров'я; 3) з'ясування рівня значущості фізкультурної діяльності для студентів факультету мистецтв.

Для досягнення мети роботи були застосовані наступні методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної та спеціальної

літератури з проблеми дослідження; емпіричні – спостереження, анкетування, математична обробка та інтерпретація результатів.

Виклад основного матеріалу. У статті розглядається проблема ціннісного ставлення студентів факультету мистецтв до фізичної культури; визначається рівень сформованості мотивації до фізичного самовдосконалення.

За допомогою складеного нами опитувальника було проведено емпіричне дослідження. Опитувальник містив 30 запитань, 18 з яких були закритими і 12 – відкритими.

Дослідження проводилося на базі Сумського педагогічного університету ім. А. С. Макаренка, в якому взяли участь 93 студенти I-IV курсів факультету мистецтв. За допомогою анкетування ми з'ясували, що 76,26% опитаних вважають заняття фізичною культурою необхідними для своєї майбутньої діяльності, натомість 22,32% дотримуються діаметрально протилежної думки. Студенти самостійно займаються фізичними вправами в навчальний час (фізкультпаузи, фізкультхвилинки) і в позанавчальний (біг, плавання) особливо влітку таким чином: іноді (5 разів на тиждень) – 27,76%; 3 рази на тиждень – 37,20%.

Розглядаючи мотиви, які спонукають студентів займатися фізичною культурою, ми з'ясували, що найбільш вираженими з них є такі: корекція фігури – 81,84%; формування красивої постави – 81,84%; інтерес до протилежної статі – 31,62%; збільшення рухової активності – 42,78%; зміцнення і збереження здоров'я – 71,61%; знаходження друзів – 61,38%; розвиток фізичних якостей – 43,71%; мотив гри і розваги – 14,88%; спілкування – 35,34%; самовдосконалення – 30,69%; досягнення спортивної майстерності – 16,74%; наслідування – 11,16%; розвиток мислення – 17,77%; інтелектуальний розвиток – 8,37%; боротьба зі шкідливими звичками – 13,95%; фізична підготовка до обраного виду діяльності – 54,87%.

Більшість опитуваних (74,4%) отримують інформацію стосовно фізичної культури на заняттях із фізичного виховання, 26,04% – від товаришів, 15,81% – з інтернет-сайтів та телепередач. 62,7% студентів займається фізичними вправами лише на заняттях з фізичного виховання – саме тому вони є провідною формою роботи зі створення позитивної мотивації. Так, 57,66% респондентів цілком задоволені фізичним вихованням у ВНЗ, 28,83% – інколи задоволені, 10,23% – не зовсім задоволені, 3,72% – в основному не задоволені.

Здобуваючи знання з теорії та методики фізичного виховання, опановуючи валеологічний аспект фізичної культури, студенти формують базові вміння і навички, необхідні для зміцнення не лише свого здоров'я, але й здоров'я учнів. 10,23% опитаних вважають, що академічні заняття з фізичної культури доцільно проводити щодня; 66,72% – чотири рази на тиждень; 21,39% – переконані, що достатньо двох занять на тиждень.

Найбажанішими для молоді є колективні, цілеспрямовані й емоційні заняття, насичені ігровим змістом, які спонукають до творчої активності [1, с.87], але лише 7,44% студентів факультету мистецтв займаються у секціях, а 71,61% – не беруть участі у спортивних змаганнях, що свідчить про їхню низьку фізичну підготовленість та відсутність інтересу до спортивно-масових й

оздоровчих заходів. Лише 11 студентів, що становить 10,23%, протягом усього періоду навчання (а це 7 і більше разів) взяли участь у змаганнях та спортивно-оздоровчих заходах на базі університету; 14,88% – від 2 до 7 разів, що свідчить про дуже низький показник, адже спортивна діяльність може і повинна використовуватися як ефективний спосіб організації виховної роботи.

Необхідною передумовою формування інтересу до занять фізичною культурою є надання студентам можливості виявити свої здібності. Чим активніші методи навчання, тим легше зацікавити учасників занять [6, с.173]. Захоплюючою для них є робота, що вимагає проявити творчі здібності (конкурси на приготування страв, виконання пісень під час туристичних походів; складання екібан з квітів та представлення своєї групи піснею; сценарії спортивних свят з використанням естафет, пісень, рухливих ігор; заняття з квесту, де потрібно виконати і фізичні вправи, і творчі завдання (малюнок, пісня, танок, загадки)), натомість одноманітність не викликає інтересу.

Для збільшення інтересу студентів до розвитку власної фізичної культури важливе значення має їх залучення до різних програм, семінарів, навчальних курсів, лекційних занять з фаху, під час яких розглядаються проблеми здоров'я [8, с.605]. Якщо не розвивати у студентів мотивацію до рухової активності, то значного зміцнення їх здоров'я досягти не можна. Для цього необхідно насамперед подолати формальність занять з фізичної культури та спорту у ВНЗ [2, с.601]. Важливо оптимізувати розклад занять, покращити побутові умови проживання студентів у гуртожитках, сприяти формуванню уявлення про здоровий спосіб життя і вдосконалювати методичне забезпечення навчального процесу з фізичного виховання [7, с.83].

Висновки. Синтез та узагальнення проаналізованих матеріалів щодо сучасного стану досліджуваної проблеми та наші емпіричні дослідження дають можливість зробити висновки про необхідність формування ціннісного ставлення студентів факультету мистецтв до фізичної культури, з'ясувати рівень значущості фізкультурної діяльності та надати рекомендації, спрямовані на підвищення мотивації до занять фізичною культурою, що сприятиме фізичному розвитку і зміцненню здоров'я, а саме: з першого курсу навчання прищеплювати студентам сучасні погляди на роль фізичної культури у процесі становлення особистості; пропагувати фізичну культуру і спорт; стимулювати потреби у фізичному самовдосконаленні і прагнення бути здоровим. Також важливо скерувати студентів на опанування системою загальнотеоретичних, спеціальних і методичних знань із використання фізичної культури у виховній роботі з подальшим їх застосуванням за фахом.

Перспективи подальших досліджень полягають у корегуванні процесу фізичного виховання на факультеті мистецтв з використанням мотиваційно-ціннісних пріоритетів, підвищенні його ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іванова Л. Г. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Іванова Любов Іванівна. – К., 2007. – 219с.
2. Егорычева Э. В. Ценность здоровья и отношение студентов к занятиям физической культурой и спортом / Э. В. Егорычева, А. О. Егорычев // Теорія і практика фізичного виховання. – 2008. – № 1. – С. 601-606.
3. Канішевський С. М. Умови, стан і перспективи розвитку фізичного виховання у ВНЗ України / С. М. Канішевський, Р. Т. Раєвський // Теорія і практика фізичного виховання. – 2008. – № 1. – С. 139-145.
4. Канюк С. Психологія мотивацій / С. Канюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
5. Куртова Г. Ю. Здоровий спосіб життя як пріоритетна цінність виховання сучасних дітей та молоді / Г. Ю. Куртова, Д. М. Іванов // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – 2008. – Вип. 55. – С.168-170.
6. Литвиненко І. Причини безвідповідального відношення молоді до свого здоров'я / І. Литвиненко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації – нова епоха, нова генерація : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. – Миколаїв : МДПУ, 2002. – С. 173-179.
7. Марченко О. Формування фізичної культури студентів у процесі навчання у вищих навчальних закладах / О. Марченко // Теорія і практика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 2. – С. 83-84.
8. Павленко І. О. Формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури / І. О. Павленко, Л. І. Бережна, О. Р. Сидоренко // Теорія і практика фізичного виховання. – 2010. – Т. 1. – № 1-2. – С. 605-610.

Дата надходження до редакції: 16. 11. 2012 р.